

Pluimveehouderij

Onderzoeksprogramma

Biologische Veehouderij

Het onderzoek in de biologische pluimveehouderij wordt gefinancierd vanuit het Ekoplum project en het Onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij en richt zich op:

- Huisvesting biologisch legpluimvee;
- Biologische vleeskuikens;
- Voedselveiligheid biologische pluimveeketen.

Met deze programma-onderdelen wil het onderzoek bijdragen aan de ontwikkeling van biologische pluimveehouderijssystemen en knelpunten helpen oplossen.

Participanten bij het onderzoek

Animal Sciences Group,
Agrotechnology and Food Innovations

Meer informatie

Voor alle technische vragen over biologische pluimveehouderij en het bestellen van infobladen Biologische Pluimveehouderij: Bel de Biofoon, 0800 – 246 00 00 of kijk op www.biofoon.nl

Huisvesting biologisch legpluimvee

Het in de pluimveehouderij voldoen aan de biologische principes, in evenwicht met de natuur, vraagt om een kleinschalige productie. Kleinschalige productie-eenheden passen goed in de groene ruimte en de hogere kostprijzen wordt terugverdiend door de exclusiviteit en daarmee het eigen marktsegment van het product. Maar dit is geen gemakkelijke opgave en pluimveehouders worden in hun bedrijfsvoering met een groot aantal knelpunten geconfronteerd. Deels gaat het hierbij om problemen die zich ook in de reguliere pluimveehouderij voordoen. Met het ontwikkelen van een ideaal stalsysteem zoekt Animal Sciences Group naar de oplossing van een aantal knelpunten.

De huisvesting van legpluimvee vraagt om het zo goed mogelijk combineren van een aantal eisen op het gebied van welzijn, gezondheid, arbeid en kosten. Hiervoor zijn op praktijkcentrum Spelderholt twee stalsystemen opgezet: het strooisel-scharrelstelsel en het bio-voliëresysteem. Het strooisel-scharrel-

stelsel wijkt op twee punten af van het gangbare scharrelstelsel. Zo is er een groter strooiseloppervlak (75% van de vloer) en het is gebaseerd op een indeling in gescheiden functiegebieden. Eten en scharrelen, rusten en eieren leggen doen de hennen in speciaal daarvoor ingerichte delen van de stal. De gedachte hierbij is dat de dieren minder gestoord worden bij de rustige activiteiten zoals rusten en leggen. Dit komt de rust in de gehele stal ten goede. De zitstokken bevinden zich daarom boven een verhoging, terwijl het nestgedeelte op poten boven het ingestrooide deel staat.

Ook bij de bio-voliërestal wordt het uitgangspunt met gescheiden functies gehanteerd, maar dan in een volièresysteem. De gehele vloer is bij deze stal ingestrooid. Voer en water wordt boven het strooisel verstrekt. Daarboven bevinden zich de etages, die afhankelijk van hun inrichting fourageergebied, nestelzone of rustzone zijn.

Pikkerij en kannibalisme

Een ernstig probleem waar veel pluimveehouders mee kampen is pikkerij. De in de reguliere pluimveehouderij nog gehanteerde aanpak hiervan – het kappen van de snavels – is voor de biologische pluimveehouderij geen optie en wordt gezien als een grote inbreuk op het welzijn van de dieren. Bij niet-gekapte dieren komt echter vaak veel verenpikkerij en kannibalisme voor, met als gevolg veel uitval van dieren. Uit

eerder onderzoek bleek al dat meerdere factoren pikkerij beïnvloeden. Dit vraagt dan ook om een aanpak op meerdere fronten, waaronder huisvesting, verlichting en voeding. Pas als houderijstelsel en management op alle fronten goed zijn, is houderij met ongekapte dieren op succesvolle wijze mogelijk.

Uitloop

Veel aandacht in het huisvestingssysteem is er voor de inrichting van de uitloop. Onderzoek door het Louis Bolk Instituut gaf al aan dat er bij hennen die veel gebruik maken van de uitloop minder kannibalisme optreedt. Om te bewerkstelligen dat de dieren ook inderdaad goed gebruik maken van de uitloop zal deze moeten voldoen aan een aantal eisen. Zo zal de inrichting gevarieerd moeten zijn, zodat de

dieren iets te doen hebben. Ook moet er voldoende beschutting zijn tegen weer en wind. De uitloop bij de proefstal is beplant met bomen en struiken en er is maïs ingezaaid. Samen met de gazen afscheidingen zorgt dit voor beschutting tegen weersinvloeden. Er is een overgangszone gecreëerd tussen stal en uitloop door hier windbreekgaas en een overkapping aan te brengen. Op deze manier is het verschil in licht tussen binnen en buiten verkleind, waardoor de dieren gemakkelijker aan het felle buitenlicht wennen. De ondergrond van dit overdekte deel is in beton uitgevoerd. Ook de eerste meters uitloop hebben een betonnen vloer en zijn voorzien van een afvoergoot, zodat minder verontreiniging optreedt.

Behalve om verenpikkerij tegen te gaan is er nog een reden om de dieren goed gebruik te laten maken van de uitloop. Als de kippen teveel bij de stal blijven, zal er teveel mest

dicht bij de stal geproduceerd worden, wat vervuiling van de bodem teweeg kan brengen. In samenwerking met het A&F wordt gekeken hoe de dieren gebruik maken van de uitloop en waar de mest in de uitloop terecht komt. Ook tracht het A&F een indicatie van de ammoniakuitstoot uit de uitloop te krijgen. Een groot nadeel van uitloop is het risico dat dit vormt voor de gezondheid van de dieren. De hennen lopen snel een worminfectie op en ook zullen besmettingen die door wilde dieren overgebracht worden eerder kans krijgen. Enerzijds richt het onderzoek zich op mogelijkheden om dit risico te beperken. Anderzijds tracht ASG methoden te vinden om de natuurlijke weerstand van de dieren te verhogen. Door bijvoorbeeld via voeding de darmflora te beïnvloeden, zouden infecties minder kans krijgen om aan te slaan.

Wim Vredevoogd: 'De kip is een buitendier'

Een van de biologische pluimveehouders van het eerste uur is Wim Vredevoogd uit het Gelderse Drempt. De ervaringen met zijn strooiselstal en het feit dat pikkerijproblemen op zijn bedrijf nauwelijks voorkomen waren voor de onderzoekers van Animal Sciences Group redenen om Vredevoogd te betrekken bij de opzet van het onderzoek naar houderijsystemen. Wim Vredevoogd is ervan overtuigd dat een goede uitloop essentieel is voor succesvolle biologische pluimveehouderij: 'een buitenverblijf waar de dieren actief kunnen zijn en zich niet hoeven te vervelen en waar ze zich veilig voelen, daar gaat het om. Om dit te realiseren zaai ik een deel van de uitloop in het voorjaar in met maïs. In die periode gaan de hennen naar een andere uitloop. Hebben de maïsplanten zich voldoende ontwikkeld – dat is zo tegen eind juni – dan kunnen ze er weer in. Aan de buitenzijde van de uitloop is bovendien een flinke windsingel van ruim vier meter breed met bomen en struikgewas. Daar omheen staat de afrastering. Deze inrichting van de uitloop bevalt me erg goed. De hennen zijn langdurig buiten en hebben veel te doen. Ze pikken de onkruidjes tussen de maïs vandaan, ze

Pluimveehouders Wim Vredevoogd en Bep Jansen

scharrelen in de bladeren onder de struiken en als de maïs aan het eind van het seizoen omvalt, dan eten ze er de korrels uit. Vliegt er eens een roofvogel over, dan voelen de kippen zich zo beschermd dat ze nauwelijks reageren. Dat

wil overigens niet zeggen dat er nooit een jonge hen gepakt wordt. Ik denk dat jaarlijks enkele tientallen dieren het slachtoffer van roofvogels en vossen worden.'

Dat een goede uitloop voorwaarde is voor een houderijsysteem zonder pikkerijproblemen staat voor Vredevoogd buiten kijf. Maar er is meer nodig. Zo begint de aanpak al bij de opfok van de hennen. Vredevoogd: 'Voorkomen moet worden dat de jonge hennen met pikkerij beginnen. Tijdens de opfok moeten de dieren dan ook gevrijwaard blijven van ziekten en gebreken en ze moeten er aan gewend zijn naar buiten te gaan. De situatie in 2003, toen de dieren binnen moesten blijven vanwege de vogelpest, was dan ook niet gunstig. Toen kwam veren pikken in de koppel veel meer voor. Ook het ene ras doet het beter dan het andere. Het vervelende is dat er soms koppels zijn met enkele dieren die zich misdragen. De andere dieren hebben dan de neiging dit gedrag over te nemen. Kern van de zaak is wel dat de kip een buitendier is. Buiten gedraagt de hen zich als een individu en is deze continu in de weer. Blijven ze teveel binnen, dan richten ze zich veel meer op elkaar en beginnen de problemen.'

De reeks 'biologischonderzoekbericht' geeft een impressie van het onderzoek op het gebied van biologische landbouw en voeding van Wageningen UR. Dit is een uitgave van Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group van Wageningen UR, gefinancierd door het ministerie van LNV. Het onderzoek draagt bij aan verdere ontwikkeling van de biologische landbouw en het oplossen van knelpunten. Meer info: www.biologischelandbouw.net en www.biofoon.nl

Co-financier: Productschap voor Pluimvee en Eieren Productie: JHPR&C, Amersfoort Fotografie: Bureau voor Beeld en ASG

Vormgeving: Grafisch Atelier Wageningen Druk: Modern, Bennekom